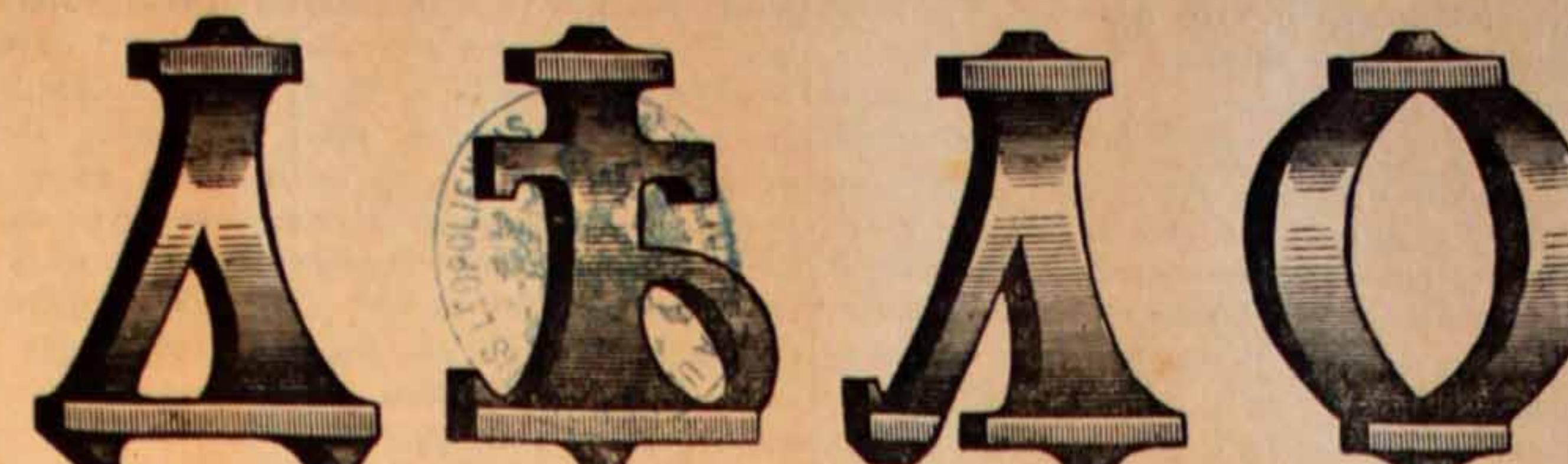

Выходить во Львовъ що Середы и Суботы (кромъ руского сего) съ 4-й годиной по полудни. Литерат. додатокъ «Бібліотека наїзмівъ» виходить по 2 печат. артикулівъ кожного 15-го в посідного для кожного мѣсяця.
Редакція, адміністрація і експедиція підъ Ч. 8 улиця Академіка.
Лев листи, посыпані в рекламації належить пересыпать під архивомъ: редакція і адміністрація підъ Ч. 8 ул. Академіка.
Рукописи не звертаються тольки на попереднє застороннє.
Посланію число стоять 12 кр. а. в.
Оголошення приймаються по цій в 12 кр. а. в. бѣдь одиночніхъ початковъ.
Рекламації поспочатку вільний бѣдь порта.
Предлату віложжте пересыпать фрамко (налучна чотирьохъ першоїмъ) до: Адміністрація часопису «Дѣло» у Академіка Ч. 8.

Предплатна на «Дѣло» для Австроїї: Для Россії
на цілий рокъ . . . 8 зл. на цілий рокъ . . . 8 рубл.
на півъ року . . . 4 зл. на півъ року . . . 4 рубл.
на четверть року . . . 2 зл. на четверть року . . . 2 рубл.
зъ дод. «Бібліотека»: зъ дод. «Бібліотека»:
на цілий рокъ . . . 12 зл. на цілий рокъ . . . 12 рубл.
на півъ року . . . 6 зл. на півъ року . . . 6 рубл.
на четверть року . . . 3 зл. на четверть року . . . 3 рубл.
на саму додатокъ: на саму додатокъ:
на цілий рокъ . . . 5— на цілий рокъ . . . 5 рубл.
на півъ року . . . 2.50 на півъ року . . . 2 р. 50.
на четверть року . . . 2.50 на четверть року . . . 2.50.
зъ дод. «Бібліотека»: на саму додатокъ:
на цілий рокъ . . . 14 зл. на цілий рокъ . . . 6 рубл.

ВІІІ. Читателівъ въ Россії просимо мати на увазѣ, що въ вимовѣ я—ї, ѣ, ѣ—ї, и (въ серединѣ і на кінці слівъ)—ы, и (на початку слівъ)—ї, ѣ, ѣ (на початку слівъ)—и.

По процесію о головну зраду.

IV.

Съ тиждіемъ, невимовнимъ болемъ приходиться намъ дати отповѣдь на поставлене пытаніе: якою виявилася передъ судомъ та вѣсть такъ тильки дорога наша ідея народна, та справа руска, котрой, яко намъ вѣсть до недавна виявлялась, довелося въ тѣмъ процесію ботрати наїважайшію ролю? Чи справдѣ она виявилася въ якою виявилася? А не тому нашъ бѣль такъ великій, що може не стаси силы сказати вонної правди, але тому, що болить серце въ тиждію болить, розглядати свои власні рани, па всіце золотихъ, рожевихъ надві розглядатися въ суміннихъ розчарованіяхъ и тамъ, где бажалось видѣти свѣтлості и силу народної ідеї, животорну проповѣдь будучності народної, оглядати зруйнований, а настави осквернений престоль спосі власної святої народної.

Чи виявилася народна ідея нашої Руси въ тѣмъ процесію?

Подсудимій, а именно таї наїважайшій — о. Наумович, В. Площанський і А. Добрянський, про котрихъ мы вже попереду згадували, — були безперечно Русини. И роль въ становище і довго пережитій лѣта, ба і вѣкъ цілій, пережитій на видноцѣ нашого отрочини народного, доказали на нихъ не тольки право але і почестний обовязокъ виявивися тутъ ісповѣдниками і подвижниками рускої народності. А еще коли згадаєшъ, въ чимъ то обвиняєшъ ихъ прокураторъ въ словії такъ широко розведеній актѣ обжалованія: въ зарадию своимъ власномъ справы народної, въ іздѣї свого власного народа, въ непочестій службѣ зади марпою маючи, отъ і думаю виїдівши кождый, кто чуб важкость і тажку обиду въ такжъ обвиненю, що оттутъ сточівши устали озвеси обиджена ідея народна, а потою ізмінила обвиненія, якихъ півколи виїдівши на собѣ перенести не може і не сїє, возкресне якъ той фениксъ зъ поганіца акту обжалованія і розсвітить сонце правди, евангеліе народної вѣры, — „крылоньками сиєснє“, — якъ вояживъ нашъ Маріанъ Шашкевичъ — „страсне, злоопотѣтъ, підъ небо до сонца генъ-генъ полетѣтъ; підъ небо край сонца сонечкомъ вонисне: і буде лѣтати і буде співати, і о рускій славѣ срѣзъ свѣту казати“.

Чи такжъ же оно сталося? Не годилося бы може на першій вѣщи говорити про языки, въ якбѣ объяснялись і оправдувались таї наїважайшій зъ помѣжъ обжалованіхъ, колибѣ языкъ не бувъ власне одній зъ наїважайшихъ і наїважайшихъ знаменъ народності. Не можено й не хотено докоряти пн. Огоновскому, Ничаєви, Маркову, Площанському і др. за те, що они отповѣдали по польски, а не по руски, бо тутъ була помыслка по сторонѣ судіївъ присяжныхъ, котрой, не знаючи зъ якихъ причинъ, думали, що обжалованій будуть говорити по россійски а не по руски, і доперва по промовахъ Шаунцера і Залуского обясняли, що зовсімъ розуміють по руски. Вже наша рѣчъ, для того таї же обжалованій во тѣмъ заявленю судіївъ говорили дальше по польски а не по руски? Се именно относится до о. Наумовича, котрой дававъ отповѣдь якъ по Шаунцеру і по Залускому (котрой говорили по руски — безъ найменшої перешкоди і непорозумія таї сторони суїць!), коли таї въ трибуналъ і судії присяжні звали, що розуміють по руски, а п. с. о. Будиновскій виразно назвѣвъ якъ по два рази звертає увагу о. Наумовича, що мак право і може бѣль всакої перешкоди отно-

вѣдати по руски. О. Наумович мимо того отповѣдавъ по польски. Ад. Добрянський отповѣдавъ по німецки. Не думаю, що се сталося зъ трусливости або ad captandum benevolentiam..., яко і не думаю, що се зно згаданий обжалованій черезъ то хоче троха що собѣ помогли.

Чи жъ подумали они надъ тымъ, до чого се веде таке ихъ поступованье, якъ наслѣдства має опо для нашої справы, въ якому сътѣ въставляє си передъ свѣтомъ? На чай же жъ виїнъ таї вода? Чи не граєшъ тутъ комедія, та єще комедія страшно сумна, а для народа понижуюча? Отъ мы зъ давень давна побивались за рівноїправностею нашої народності, нашого языка; пишемо меморіалы, товчемся съ жалобами по всякихъ судахъ і трибуналахъ, допоминаємо нашихъ, конституціюю порученихъ правъ, пишемо бѣдь „Руское Радо“ по весь край голосій отзовъ: „бѣдь брати, стережъ і державися нашихъ правъ, пишімъ і говоримъ передъ судами і всякими урядами тольки по руски, тольки рускими буквами і письмомъ не пріймайо, шапуймо самъ себе, бо яко самъ себе — нашихъ правъ не пошануємо, то нѣкто ихъ не пошанує!“ — а ось приходить сама наїважайшія хвиля і таї самій, що все те писали і такъ горачо до своихъ братівъ откликалися, таї, що вже й самі не одного зъ своихъ поменішихъ братівъ не разъ власною рукою у своихъ письмахъ за непошанованіе сего права, сеї святої народної на всенародне позорище яко народного зрадника виставали, таї, що йдуть самими передохъ, що на нихъ очи всіхъ наївихъ братівъ якъ на провідниківъ звертаються, — таї самій і то перший въ наїважайшія хвилю цураються своєю аласною заповѣді, народного обовязку, народної повинності! Щожъ, чи жъ не бъєшъ се мы себе самими по лицю, чи не задаєшъ неправду нашимъ власнимъ словамъ, нашимъ стремленіямъ, нашимъ жаданіямъ? Чи не робимо мы самі простій химеру зъ нашої народної справы? Ось тольки послухаймо, якъ радуються зъ сего нашій противники, якъ виїнъ въхвалюють і слобъ похвали не наберуть, що ви такъ гарненько, та якъ гарно, красне якъ родовитий Полякъ, говорите по польски! Зъ превеликою радості кладуть виась на то що не ю ровнъ съ самими Мицкевичемъ! А наша бѣдна Русь, якъ та сирота-покутница, що си отцурала батько-мати, стоїть бѣдненькака у порога — якъ жъ таї засоромлена, якъ жъ обезславлена, якъ безгальана, що й не знає где дѣтись, хіба изъ висту вѣль землю провалитись!

Та кобъ то єще на таї скончилось! Щобъ оправдати себе, для чого не говорить по руски а по польски, подавъ о. Наумович, що буде мусеви въ світі промовъ говорити про висній понятія і рѣчи, а се буде бѣдъ таї а назвѣ неможливо въ уживаній у наїв рускій!

Мы здѣво дали вѣру нашему

слухови, та іхкуди правди дѣти, таки дочулись, стъ нівымовимъ болемъ дочулись тыхъ слобъ. Ми довго наслухували і слухали тыхъ довгихъ бесѣдъ, голошенихъ въ польской мовѣ, шукали тыхъ високихъ понятій і рѣчей, і не найшли нѣ одного слова, нѣ одного понятія, котрого не можна передати въ наївомъ рідномъ, тутъ въ краю уживаній языкъ. И що жъ се, пытаємо? Чи се нова прислуга для народної справы? Зъ якою се причини і въ якої цілі голосите се такъ поважніми устано, та єще передъ судовими трибуналами, въ слухъ ціального свѣту? Въ наївомъ рідномъ, народомъ языкъ рускъ виспівавъ Тарасъ Шевченко свою безсмертній думи і писні, возкресивъ нашу Русь до житя, въ таї языкъ розійшли ціло наше ізвесь свѣту голосна поезія, въ якій поєднаній народъ въ десяткахъ тисячахъ приводївъ свою глубоко філософичну мудрость народу, нашъ рідний языкъ пона добився вже й на те, що въ якій

мы учимо і вчимося въ тѣмъ языцѣ не тольки въ народныхъ і середніхъ але і въ найвищихъ школахъ, бо въ університетѣ, мы бажаємо і жадаємо для сего языка вступу до всіхъ школъ нашої Руси, до всіхъ судовъ і урядовъ, мы дорожимо пітия якъ найбільшимъ скарбомъ народнъмъ, боремося за его права, хоронимо его бѣдъ затраты, — а тепері наразі бѣдъ не надобится навѣть до того, щобъ въ тѣмъ языцѣ боронитися противъ акту обжалованія, котрой ледво-ледво самъ на силу кути держится, — сей языкъ не способний до того, щобъ въ якому боронити справы народної?! И се голосить передъ свѣтомъ той, що самже жъ за молодихъ лѣтъ почувни солдакі сивії въ тѣмже языцѣ нашого Маркіана Шашкевича, Николая Устиновича, Могильницкого і ін. напоївши новымъ житємъ і вѣрою въ будучностъ нашого народа, а по спонихъ въ тѣмже языцѣ писанихъ творахъ для просвѣти народа, самъ югъ оцінити силу сего языка і познати, що сей языкъ і тольки сей нашъ родимий языкъ дає житє і взростъ і силу нашимъ думкамъ, нашимъ народнимъ стремленіямъ, нашему почутю народному?! А не сказано се такъ тольки мимоходомъ, бо таї сама гадка о пизоті чи безсильності нашого языка висказана такожъ і въ листѣ до Ад. Мазура, отчитаній въ часі розправы, — вже не згадуючи о іншихъ подобнихъ висказаніяхъ.

А годѣ намъ промовчати і таї языковій выводи, якъ въ дальній розправѣ якъ разъ виїздили до повышшого заявленія. Коли о. Наумович узнавъ за отповѣдне виводити свои знанії теорії є племінній і языковій єдності 60-ти міліонівъ, Ад. Добрянський, котрой, якъ се вже доводно звѣстно, не знає навѣть не всѣ подсудимій?! А чи бачите, якъ зъ сего наївіза консеквенції? Ото скоро не хотите рідного руского языка, скоро оспорюєте єго самостойність і пригожість для свого розвою, такъ чи ж не пускате се води на млынъ нашихъ полонізаторівъ, чи не оправдуете ихъ жаданія і стремленія, щобъ нашій Руси накинути, замѣсть рідного языка руского, польського, котримъ ви є самі і другі подсудимій такъ плавно толкуєтесь, і якъ хвалиєтесь, пимъ навѣть і въ дона часті съ сусідами розмовляєте? Се жъ рѣчъ такъ ясна, що коли тольки откідаєте рідний языкъ рускій, а навѣть перечите єго самостойність і способність до новного вислову, таї готовите поле не для россійского, навѣть не для церковного, але для польского і тольки для польского языка. Ви жъ не сказали нѣчого іншого якъ тольки то, що свого часу сказавъ Лешекъ гр. Борківський въ соймѣ, оспорюючи права Русіївъ на руску гімназію. Свѣтъ може тепері перевонатися, кто більше заслугує на назу польонізатора, чи сей кто стоять за розвоемъ і правами нашого рідного руского языка, чи той кто его откідає а въголосії слово скоро, може і при наївізшої нагодѣ послужити за оружіє въ устахъ противниківъ Руси!

А чи не бачите оѣ таїи запрощеною Русії Угорской, що такъ і слідомъ йде за Ад. Добрянськимъ і немовъ кліче роздираючи голосомъ: Varghe, Varghe, redde mihi meas legiones! Се жъ живітеський образъ того вами проповѣдуваного дѣла спасенія Русії чужими языками. Се правда, великої слави заживавъ Ад. Добрянський на Угорской Руси, бѣдъ бувъ, якъ каже его товаринъ по ураду Тиса — „der Abgott der Rathenen Ungars“¹, Угорска Русь глядѣла на него якъ на свое свѣтило і свое пристаніще, она с. с. бодай угро-руска інтелігенція послухала его голосу, пойшла за его порадою, отцурала свого нукичного языка а хопилася того такъ званого „общерусского“ языка, поїримъ его спасасибій панславіанській ідеї, що розмежує Европу на три царства, — і щожъ? Заплатте і тажко заплатте падъ тою нещасною Угорскою Русю! Заплатили наші Духловичи, Навловичи, Кралиці і др., пардъ оставши въ темнотѣ, навѣть не догадуючись, що таїи наші омадареній „Карнатъ“ въ т. зв. „общерусской“ тарабарщинѣ, а вся інтелігенція пожадарилася, винародовилася, забула

Якужъ позагу ноги здобути новий завісѧ для нашої справы народної, для наївихъ стремлень — і чи се можуть бути таїи нашій стремлена? Щожъ се за страшна

и языкъ и цѣлу народность руску и съ заложенными руками якъ та замочилена баша дивитса, якъ мадарцана цѣлі сотки тысячъ русского народа загортае на скрѣпленыя своего мадарскаго элементу, вырывая руске корынѣ зъ прапорскихъ земель и нащѣюю ихъ зѣрами европейскаго азїйства! И посли такихъ плодовъ свои дѣянности, посли такои ми-нувиости приходитъ Ад. Добрянскій до Галичина апостолутии такъ же евангелѣ „бр-дженї“?

Такжъ сама, а навѣтъ по части еще больша неясность, суперечность и путаница понятій выявилась и въ иныхъ, а именно церковныхъ, народныхъ и политическихъ выводахъ и проповѣдахъ высше згаданыхъ головныхъ подсудимыхъ. И се зовѣтъ природно, бо коли схвѣбена и блудна головна основа народности, еи элементарне понять що до изыка и етнографичного становища, то та блудность мусить выявити свои наследства и въ всѣхъ иныхъ отношеніяхъ. Може найширше разпрѣлано о вѣрѣ — о православію, а однакожъ и выив еще годѣ сказать, за чимъ властиво стоять о. Наумовичъ, В. Площанскій, Ад. Добрянскій, — чи за православіемъ, чи за унію? В. Площанскій заявивъ себе навѣтъ даже горачимъ уніатомъ, що сколько мѣтъ, гамувавъ православію забаги другихъ. О. Наумовичъ разъ изъ разъ узвѣрѣ, що есть ширмы уніатомъ, а уважає православію пропаганду лише яко переходову — яко демонстрацію не только для скрѣпленія уніи, але яко средство пригортнити до уніи троха чи не цѣду Россію и весь православій Востокъ. Навѣтъ Ад. Добрянскій по всѣхъ теологичныхъ и историчныхъ выводахъ признался ширмой уніатомъ, навѣтъ ширмой исповѣдникомъ догмы о приматѣ папы и великимъ почитателемъ великихъ заслугъ римской церкви. Указати на становище широ-руске, на становище, котре наказуе буты Русинови толерантнѣмъ для всѣхъ вѣроисповѣдань, такъ якъ масмо не только Русиновъ уніатовъ и латинниковъ, але значи и то даже значи большу часть православныхъ на Буковинѣ и Українѣ, — Русиновъ якъ разъ такихъ самыхъ, якъ мы сами, — на те не стало чи часу, чи бѣгли, чи народного разуму политичного. Мы только жалѣли надъ И. Шпундеромъ и Залускимъ, що выслушавши всѣхъ тыхъ заявленіи своихъ интелігентніхъ братей-проповѣдниковъ толькъ и похитували головами, вже и въ троха не знающи, що есть „вѣра отцѣвъ нашихъ“. Мимо волѣ насувалось евангельске пытанье: „что есть истинна“?

А сей столько окричаний и ославленій панславизму! Се же було найтяжче оружіе прокуратора, о нѣмъ троха чи не столько говорилось якъ и про православіе, — а що вышло на дѣлѣ? Головой подсудимѣ о. Наумовичъ и А. Добрянскій признали себе панславистами —, правда, — австрійскими, а не россійскими, хощь А. Добрянскій въ своїмъ листѣ, писаному на диво до Адр. Мазура, ставить на чолѣ всѣхъ славиньскихъ племенъ не династію Габсбурговъ а царя Россіи. Та якже выглядас на дѣлѣ сей панславизъ? Чи справдѣ въ нѣмъ такъ богато того духа „vѣslavosti“, про который такъ горячо говоривъ за Колларомъ о. Наумовичъ? Чи се той панславизъ, що то его такъ коротко, але такъ наглядно, такъ ясно и глубоко гуманно выспѣвавъ Тарасъ Шевченко словами зверненными до Шафарика: „щобъ усъ Славине стали добрыми братами и сынами сонца правды и сретиками отакими, якъ Констанцій сре-тикъ великий“...? Вжѣ здається по всѣмъ свѣтѣ и у всѣхъ людей буває сорочка близша кожуха. А якжъ се становище назначає сей устави о. Наумовича, А. Добрянскаго и В. Площанскаго проповѣдуваний панславизъ — ось хощбы перве всего нашему власному народови рускону? Ось переглянувшъ все то, що говорилось и зъ письмъ та печатныхъ книжочокъ подсудимыхъ при разпрѣѣ отчитувалось про сей своеородный панславизъ, мы па велике диво и въ згадки и въ слова не почули про нашъ власный народъ. Мы только и чули, якъ таинъ захвалюєся далеке, даже далеко живеть, где мало що не коло самон Камчатки, мы чули неправдивѣ вѣсти про те, що народови въ далекой оповинчи, на вкругъ и по дальше Москвы даже добре живеся, та за то нема тамъ и въ згадки, и въ слова про те, якъ то живеся нашинъ роднѣсемъ братиимъ на Українѣ, тамъ где то на кіевскихъ горахъ и вѣра наша настала и слави наша колись розвивалась въ сила нашего народа съ Туркомъ

Татариномъ за свою волю боролась, где нашій найперший книжки писались и колись наша пам'ята на всю Русь животворными струями родивалась, где оттакъ зновъ по донихъ, донихъ вѣкахъ проблема перша зора нашего нового житя народа и своимъ блескомъ, сївками своихъ ранихъ вѣщуній розбудила нашихъ Шашкевичъ, Устіяловичъ, Головацкихъ, Борискевичъ, Могильницкихъ и др. — цѣлу нашу Галичину — и вызвала зъ ихъ грудей сей народный гимнъ тогочасній галицкой Руси:

Отакъ, Николаю (Устіяловичу), Вкраїнській братати

И веселять душу й серце загрѣваютъ;
Отакъ, Николаю, рускій соколята
То ютъ голосъ то зъ тиха матері співавають:
Ажъ мило згадати, якъ то серце бъєся,
Коли зъ України рускай пісненка
Такъ мило-солодко вколо серця въесь,
Незъ коло милого дѣвка русленка...
(Маркіанъ Шашкевичъ.)

Тутже же сей мрачный панславизмъ и згадку забивъ про все те, мовы мы й не знали и не вѣдали, що маємо свою родину неинъку, своихъ рідныхъ братій, про котрыхъ перве всего треба поклонотатись. За тымъ мрачнимъ панславизмомъ нема сильності навѣтъ широ-цирио правди сказать, якъ се то жїсса на дѣлѣ въ тѣмъ далекомъ, Галичинами певиданий, а такъ захвалюваномъ „раю“. Нема сильності навѣтъ признаться, якъ то жалкують собѣ галицькій емігранти въ Холмщинѣ за то „нерайскою“ Галичину, и толькъ тишкомъ-шиккомъ у приватномъ листѣ до о. Наумовича подаєся ихъ стони, та що они „радійко кождѡи хвилї вернулись назадъ до Галичини, колибъ имъ тутка дали хочайши капеланійку“, — а передъ свѣтотомъ все таки славословити-ся далекій рай и на всю мрачно-панславистичну скалю співаває гимнъ хвали. Нѣ! тутъ все а все обгортається итѣмъ то широкою и широю любовю, толькъ не те, що свое, найближнє, найбільшіе! А коли згадаєшъ, що сей са-мий мрачний панславизъ не то позволявъ, але навѣтъ наказувавъ гимнъ панславистамъ съ радостею витати р. 1876 заборону руского языка на Українѣ и подиктувавъ имъ прописати въ „Словѣ“ про сю заборону ось такі слова: „Русское правительство, узнавъ въ пропагандѣ такого (малорусского) языка стремление вредное для Руси въ народномъ и политическомъ отношеніяхъ, видѣлось принужденнымъ издать наведенное распоряженіе (заказъ печатати книжки въ рускому языку), и оно, по нашему мнѣнню, имѣло къ тому такое же право, якъ не оспоримо его право противодѣйствовать распространю секты скопцовъ на Руси“ — слова, що навѣтъ въ устахъ ворога мусить выдатися отразливимъ цинізмомъ; — коли все те згадаєшъ, чиже не закрѣвавитися серце надъ такимъ заслѣпленьемъ и понижуваньемъ власної народної святинї? Такъ и пригадуються слова Шевченкового послання:

Славине, Славине,
Славинъхъ прадѣбѣвъ великихъ
Правиуни ногай! —
И Коллара читаєте
Ізъ усієн силы,
И Шафарика и Гавку
И въ славянофилы
Такъ и претесь, и всѣ мовы
Славиньского люду,
Всѣ знаєте, а свої
Дасть Богъ!...

Такъ само шкода була въ пытати, якъ становище, яку ролю въ славиньской родинѣ назначає сей панславизъ другимъ славиньскимъ народамъ, якъ права, яку волю и яку основу подає бутъ для ихъ народа, політичного, економичного, літературного и въ загалѣ культурного розвою. Тымъ панславистамъ вдається великимъ щастємъ и великою політичною мудростю, колибъ можна въ Европѣ здигнути три величезній царства, колибъ на чолѣ Славинѣ становувъ одинъ всемогущій царь, котрого одно слово лякальо весь свѣтъ и змѣтало народы зъ лица землї. Зовѣтъ не журичись про те, що въ Европѣ зовѣтъ тепер не ходить о те, чи здигати, чи не здигати имперіи на взорѣ римской имперії, а що тутъ ходить о уладженіе доброго житя и розвою народовъ, не оглядаючись навѣтъ на те, що така имперія здигнена грубою силою воєнного генія Наполеона I за першими подувомъ супротивного вѣтру на прахъ розсыпалась, — Ад. Добрянскій въ великомъ листѣ до Мазура ставляє такій дивовижній гороскопъ здигненія трехъ величезніхъ абсолютнихъ царствъ, а именно всеславиньского царства на чолѣ съ абсолютнимъ императо-

ромъ яко идеаль „воскрешена Руси“! Якій омѣнъ? Чи же пристоять зади глибко ви-пакованіи на нашу Русь сильній та-вогодинъ, столько вуль в терпѣ? Чи таємъ чиномъ не прекосуся нашого зем-якъ того многострадального Проекта, яко воги до ходинов скамъ Катаклу, воги до вогів всіхъ ордъ в народі, — и чи вавтъ таї вис-лікій ідеї не суть таї змѣнни срібно-блікноти сердецъ нашого народа, набру-ребра в путь его живущу кровь?

Чи такою же, — чи може ви-бути наша ідея народу, що то ю ро-дити и жити в гардѣ в поступу чи руского народа? Чи она же буде бути ганою, такою отразливою, щобъ кождї ви-чини ся, съ образомъ навѣтъ съ поступомъ в-вертавъ бутъ її своє дѣло въ то в-ро-зію навѣтъ не має серга вислуги навѣтъ справедливихъ жалъ на неба ві-вояжими кривдами?

Нѣ и во вѣкѣ изъ!

Не єсть въ не може бути такою мо-ідея народа, наша справа руска. Наша народна чиста и честа, свата въ спор-наша справа руска справедливія, пра-вія и правда. Вжѣ становище стає сильнімъ си-пом боротьбѣ вивити нашу народну ви-передъ свѣтомъ такою, щобъ всякихъ чоловѣкъ чоловѣкъ ударить передъ всімъ, що стане намъ не столько силы, щобъ ви-що всікій съ поважаньемъ ухнати кождї передъ нею и скаже: се справа борецъ ру-скій народа за своє жити, за своє віде, за свої права — честь такому народа! Сла-намъ силы, якъ мовлять за добрихъ чо-хонки та певнелькі ходити, що ви-шуму, безъ гори, съ личкомъ чистими, въ змѣчаньї до моря всесвітского, культур-жити народного. Стави намъ силы та груди ви-добути столько патріотичного чи-щобъ иши въсѣхъ незгодъ остатися на-Русинами и служити нашому народови ви-нашими силами.

Тяжко, даже тяжко и съ неминомъ болемъ прйшлося намъ розглядати ви-сій раны, нашу власну таку веду. І тиждінъ жалент прйшлося намъ замѣтити си-потѣхи ви-сказати тяжкі и може не ви-черткі слова правди. Глубокость нашого би-и жалю може кождї спознати, що тиши любовь для свого рідного народа, для рідного добра. Але коли якъ коли, то тепер ви-право покликатися на всѣхъ обов'язку ви-саду: salus reipublicae suprema lex est. Не йде ви-ть о личності, а о добро народа. Пора ви-ть познати важливість гуманізма, пора ви-ть познати будь, поки чи, шану раны, поки можна, и станути на нову ідею и вразъ съ нашимъ безсмертнимъ геніємъ ви-клинившись по всій нашій рідній землї:

Подобите щиръ сердцемъ
Великимъ руну;
Розкуйтеся, братайтесь;
У чужому краю
Не шукайте, не пытайтесь
Того, що немає
И не вѣбъ, а не толькъ
На чужому полі...
Въ своїй хатѣ — своя правда
И сила и воля!

(Давид бр.

НЕРЕГЛЯДЪ ПОЛІТИЧНИЙ

Австрійско-Угорска Монархія.

(Завдѣ цісаря Франца-Іосифа ізъ Філіппомъ), котрый, якъ мы вже дізналися, ви-ступивъ въ середу въ полуночі, позадъ ви-пакованія навѣтъ до ви-сказанія своїхъ поганіхъ значенія таїхъ зъздъ и на отношенії обез-жити, репрезентованыхъ вѣхахъшикими ви-чима. Якъ давнійши роками, такъ і ви-зѣль зъздъ цісаря австрійского і північного жаха чотиризаючою ознакою сердечній пра-згоди зъздъ Німеччини въ Австрію. Зѣль два монархи въ Іспанії не ділого, що ви-ти-ти для якихъ пібудь змѣніи границъ ви-Европы, хощь Німеччини і Австрії ви-бою Италію були бы безпечні ви-захисній іподобного, — але нѣ, оба монархи ви-чили удержанія європейскаго мира, котрой ви-поконеній генеръ зъ лицомъ старимъ. Австрія Німеччина, хощь якъ далеко они стоять ви-прави египетомъ, предъ не можуть ви-зять участю приглядатися поступанію Англії ви-гнійт; хощь аївъ въ Берлінѣ аївъ въ Віднѣ не дуже повздежувати англійскій військо півнію Египту, то предъ ту въ таїхъ

иуть себѣ очей на наслѣдства, икъ могутъ разви-
тись въ починающемся египетской войнѣ. Вже
теперь проявляется колъка разбѣт думка, что по
окончанію войны въ Египтѣ, Европа поступитъ
себѣ противъ Россіи по санкт-степанскому до-
говору. "Коли Англійцѣ войскомъ здобудутъ Египтѣ,
тогда дипломатія мусить ихъ въ оттамъ выма-
невривать" — оказаетъ недавно одинъ дипломатъ.
Но въ горѣ оказано, Австрія и Нѣмеччина
имаютъ задачу удержать европейской миръ. Отъ
нихъ се голонго залежигъ, бо они въ союзѣ ма-
ютъ до того силу. Всѣ прочіе европейскіе державы
буть въ теперѣшней хвили изольованы, лишь Ав-
стрія и Нѣмеччина стоять разомъ. Результатъ мо-
жетъ мати ольниѣшіхъ противника, але спо-
лученій можетъ ставитъ чоло всякимъ евентуаль-
нымъ коалиціямъ, а цюльный случай довершитъ,
что на вышакъ нещастія они могутъ числити на
свою третю державу, о. с. Италию. Австрія при
имѣніи обогащенія державахъ въ Европѣ, будабъ
уже загражденою державою, колибы стояла сама,
не въ союзѣ съ Нѣмеччиною. Колибы не той со-
юзъ, то Австрія не малыя такого новажного
голову и вѣзы въ пытанію орієнталію, якъ
мас сегодня; колибы не той союзъ, то Австрія
що хвили мусѣзы буты приготована на колизио-
нѣ то съ Англію, чи съ Россіею задаи своихъ
послѣдователей и своего вѣзы на балканскомъ по-
вѣстѣ. Союзомъ съ Нѣмеччиною Австрія сего-
дня сильна и безпечна, а зѣздъ цѣарѣвъ ав-
стрійского и нѣмецкого въ Ишль стверджуе тре-
валость въ ширинѣ того союза.

(Австрійский министръ финансій), дрѣ
дунаскіи оголоши результатъ финансійскіи въ
першемъ пѣріодѣ 1882. Чистый доходъ въ посе-
редныхъ и безносередныхъ податковъ въ першыхъ
месяціяхъ о. р. выноситъ 127,419.392 зл.,
о 5,843,908 зл. больше, якъ минувшаго року въ
томъ самыи часѣ.

(Въ угорскому министерству) наступила си-
я въ дніи мала криза. Министръ коммуникацій
Ордѣнъ подавеси до димісіи въ причинахъ не-
разуміи съ министромъ финансій Сапаріемъ,
который при укладѣ бюджету противавша высоки-
ми, по его думцѣ, жаданіями министра коммуни-
каціи. Черезъ димісію Ордѣнъ тратитъ каби-
нетъ угорскій одну въ найлучшихъ силахъ.

(Нова организація цивильной администраціи
въ Босніи.) Для 4. серпня оголошено въ Боснії
и Герцеговинѣ два урядовы розпорядженія, потвѣ-
рдивъ цѣарѣвъ, дотичачи реорганизаціи цивиль-
ной администраціи въ окупованныхъ краяхъ. Пер-
ше розпорядженіе обижающе 12 ф-тъ говорить
о країї дѣланіи цивильного аддатуса крас-
ного шева. На той цѣлонъ войсковои и цивиль-
ной администраціи Боснії и Герцеговинѣ стоять
шевъ красный, поддѣграючій спольному министер-
ству. Шевъ красный мусить буты заразомъ ко-
нандующимъ генераломъ; ему до помочи мають
буты придѣленіе: одинъ генераль для дѣль вой-
сковыхъ и одинъ цивильный аддатусъ для дѣль
цивильной администраціи; оба они поддѣгають
яко генераловъ шевози красному. Аддатусъ ци-
вильный (которыи есть недавно именованій Сербъ
угорскій, бар. Николаѣвъ) веде безносередно
цѣлу цивильную администрацію; шевъ красный
выда въ розпорядженіе въ справахъ цивильной
администраціи яко черезъ цивильного аддатуса,
ше розпорядженія спольного министерства, вѣдуть
до шевъ красного, а той донерва передасъ ихъ до
переведенія цивильному аддатусу. Всїкъ имено-
ваніи урядниковъ въ цивильной администраціи вы-
носишъ шевъ красный на предложеніе цивильного
аддатуса; той послѣдній предложасъ такожъ ше-
зовъ красного воинъ внесенія изъ вѣзвиціи урад-
никовъ цивильныхъ, а шевъ предкладасъ ви-
сени цивильного аддатуса министерству. Цив-
ильный аддатусъ має право въ потребѣ, сѧть под-
дѣти справодзаніи до министерства, але мусить
ихъ впередъ дати до перегляданія шевози красному,
который може дадти и свою увагу. Въ случаю неспроукности красного шева засту-
пашъ его не цивильный аддатусъ, але придѣленій
генераль. Цивильный аддатусъ має дальше, пѣсля
изногрѣїїи уѣдѣніи министерствомъ шевози крас-
ного, поставляти способъ дѣланіи въ крас-
номъ правительствѣ и въ всѣхъ цивильныхъ урад-
никахъ въ краю и має регулювати отношенія по-
дивиціи службовыхъ галузей и зверхностей из-
граї. Цивильный аддатусъ позиціи яко засту-
пашъ красного шева набижеши власть поліції
и управы вою службою безпеки; ему же
такожъ поддѣгає весь корпукъ жандармеріи и другіи
органи безпеки. Погляди цивильного аддатуса
шевъ красный брати вѣль разнаго, и зверхнаго, и
зажима такожъ при розпорядженіяхъ войсково-
ыхъ, а сѣлько се потребно для удержанія спо-
кую и безпеки публичнаго або зади нико-
го политичнаго вѣгладу. Друге розпорядженіе,
поставляючіе обиже дѣланіи красного правитель-
ства для Боснії и Герцеговинѣ и способъ дѣло-
водства, обиже 5 ф-тъ. Правительство красное
окладасъ въ трехъ розпорядныхъ дѣльцахъ: 1) для
внутрїшніи администраціи; 2) для справъ
финансовыхъ и 3) для судовиціи. На той пож-
дѣлъ въ тыхъ трехъ дѣльцахъ стоять одинъ
аддаторъ. Всїкъ три директоры будуть засланіи
цивильного аддатуса; они мають перепораджувати
каждый въ своїхъ ресортѣ въ розпорядженіи
и вицемъ цивильного аддатуса. Всїкъ бѣзъ
выкупа справодзаніе красныхъ властей цивильныхъ
маєтъ до красного правительства, а цивильный
аддатусъ раздѣлъ въѣзда содержаніи директора
трехъ розпорядныхъ дѣльца. Коли показа-
ется потреба засланіи постановы, дотичачи всѣхъ трехъ
дѣльцовъ красной администраціи, то тогда може
цивильный аддатусъ скликати всѣхъ трехъ дї-
ректоровъ на спѣльну нараду; ожъ самъ веде
праводѣтельство. Протоколъ такои нарады адд-

тусъ предкладасъ кр. шефомъ, а шефъ въ отпос-
тавиціи министерству. Цавъ аддатусъ не есть однакъ звани-
емъ ухвалами ради директоровъ. Каждый дї-
ректор веде справы своего дѣльца, есть безносер-
едныхъ настоителемъ всѣхъ урядниковъ дѣльца, онъ
онъ уѣдѣле имъ розпорядженія и наглядае надъ
ихъ выполнениемъ, ожъ наконецъ має власть дис-
циплинарну надъ цѣлымъ персоналомъ своего дѣльца
и має право предкладати цивильному аддату
тесовъ внесеніи въ справѣ именовать, перенесенъ,
отдаленъ отъ службы и нагороды пѣдѣастныхъ
объектовъ урядниковъ.

Мы подали майже въ повности постановы
обохъ розпоряденій въ 4 серпня, бо они даютъ
ясный образъ, якъ выглядасъ теперь нова администрація
окупованныхъ краївъ и въ чѣмъ полагає
реформа, впроваджена въ администраціи въ ини-
ціативѣ нового спольного министра скару, п. Калля.
Въ загалѣ треба сказать, что колибы се
була вже вѣсъ реформа нового министра, то не
богато она зреформувала. Переходовъ не знати,
якъ пріймутъ ту реформу Угры, которыи, якъ
зѣтто, на послѣдній осені спольныхъ делегацій
голову вагу въ реформѣ администраціи въ оку-
пованныхъ країахъ клали на то, щобъ воинськое
правительство було перемѣнене въ чисто цивиль-
не. Тымчасомъ пѣсля нової організації, якъ ба-
чимо, головою и фактичнѣ управлятелемъ босній-
ско-герцеговинської администрації есть шевъ кра-
севый, который конечно мусить буты командующимъ
генераломъ въ Сераевѣ. Додано вправдѣ ему цивиль-
ного аддатуса, але той сѧть поддѣграючимъ ему уряд-
никомъ, а напѣтъ не бѣ має застуਪати шефа красово-
го інѣиности, але придѣленій генерала,
— въ чѣмъ наглядно видно милітарній характеръ
правительства. Въ основѣ рѣчи утвореніемъ урад-
у цивильного аддатуса итъ правительство крас-
вомъ, інѣо не зѣтено въ дотенершній орга-
нізації адміністративнѣ, бо и до сего часу
шевъ красевый, генераль мусѣнь и судовиціи,
финансовости а напѣтъ по части и въ адміністрації
поглагуваются цивильными урядниками; зѣтъ
есть лиши о столько, що администрація въ
особо цивильного аддатуса стала бѣльо централіза-
ціонна. Що мѣрдай сферы не уважали у-
мѣстнимъ зѣтнти войсковои верховнои правитель-
ства въ Боснії на цивильне, се дастося оправдати
фактомъ донерва що придушеного повстанія. Але
не въ той головна рѣчи, якъ буде верховно
правительство въ окупованихъ країахъ, чи вой-
сково, чи бюрократично цивильне, бо бувакъ такъ,
що часомъ одно рѣвне другому. Але головна рѣчи
въ такомъ переведенію реформы, щобъ урядники
стykуютися безносередно съ народомъ, мають як-
тако довѣрїе у народа, щобъ бувакъ перепровадж-
еніи справедливий розкладъ податковъ и волкіхъ
тигараў, щобъ була рѣвновѣрность всѣхъ вѣро-
нисовѣданіи и т. под. Се, починна бути дальша и
безконечна важнѣша робота министра Калля, якъ
показано намъ реформа верховної администрації.
Зъ ошибъ подорожи Калля въ Боснії видко, що
нардѣлъ ватажаючій его торжественно, домагаєсъ в-
менію такахъ реформъ. Пѣдчастъ Калля до
Сераєва обтушили нагле его вѣзъ єздцій бандерія
и почали кликати до министра: "Мы жадаемо
цѣлу цивильну администрацію; шевъ красевый
възьміть собѣ заразъ имена всѣхъ єздцій, котрои
заслугиши ихъ жадають и обходитися съ нихи
уже по людяному. При принятии Калля въ Се-
раевѣ православный магрополатъ державъ до него
прокову политичнаго характеру; промова магрополата
була дуже виразна, ставила просто про-
граму, чо православній жителъ домагається бѣль
правителства. Министръ отвѣтилъ, що онъ зна-
є въ Боснії лиши одну народностъ — боснійскую,
але буде старатися вдоволяти такожъ интересы
религій и школъ кожного вѣронеповіданія.
Православній буде въ той отвѣтій министра за-
доволеній. Калля конфірувашъ донервъ частъ съ ше-
зовъ красевымъ и цивильнымъ аддатусомъ.

ЗАГРАНИЦІЯ.

Франція. Нове министерство, котрого
складає подалы мы поспѣдніго разу, почало вже
свое урадованіе, але пранять его въ краю и за-
границею зовѣмъ не було для него прихильне и
заходочуто. Листа нового министерства не зѣтъ
одного именія, котрои малоби политичнѣ значе-
ніи и вагу въ дипломації. Президентъ кабине-
ту Даклеръ єсть въ заводу публицистомъ. Ди-
клеркъ родился 1812 р., карієру свою розпочавъ
(1836 р.) яко коректоръ одної газети; пѣдчастъ
бути самъ редакторомъ и писацъ статій економі-
ческихъ. Въ 1848 р. зѣтавъ маромъ Парижу и от-
такъ министромъ енаніобъ. Въ 1871 р. выбраны
посломъ до парламенту пригнать до репуб-
ліканської лівції и бути єи вице-президентомъ.
Ойтъ 1875 р. єсть членъ сенату.

Сербія. Король сербскій єъ замѣтнѣи по-
спѣхомъ реорганизаціи армію на взорецъ армії ав-
стрійской. До недавна сербскій офицери єадали
на студія до Нѣмеччини, а теперъ правительство
помѣшило ихъ до Австрії. Въ Вѣдині студіюють
сербскій офицери въ воинськихъ заладахъ, въ
артиллії и варотахъ воинськихъ. Король Ми-
халъ прибуде въ недѣлю до Ишль и лично пода-
кує цѣареву Францъ-Іосифу за позволеніе, щобъ
сербскій офицери отбували студія въ Ав-
стрії. Такожъ достана нового оружія сербскій
армії теперъ пристаніа и небавакъ вся армія
сербска буде однотипно уоружена.

Египтъ. Начальній комендантъ цѣаревої
армії въ Египтѣ ген. Вольседѣлъ прибуль въ
чаторъ до Александрии зъ новымъ войскомъ. До
того часу було пѣдѣ Александрию въ Рамзесъ
52.000 воинъ, а Вольседѣлъ привезъ съ собою
4.000, — значить, теперъ цѣаревої армії чильтъ

въ Египтѣ надъ 9000 воинъ. Нема сумїїву, що
сего воївока еще за мало и що Англія прише-
ний транспорти. Пѣдѣ одніхъ вѣдомостей ген.
Вольседѣлъ буде ждати на дальшу прибульку вої-
вока, а пѣдѣ другихъ вѣдомостей заразъ має роз-
почати воинну операцію противъ Араби-паші. Перша
задача генерала єсть — бомбардование мѣста
Абукира, если она не пѣдѣться Англії. Бомбардование
того мѣста єсть конечно потрѣб-
нимъ для операції англійскої армії, бо Абукиръ
одинока дорога, куда Араби-паша можуть дойти до
Каира и занять становище позаду позицій Араби-
паші пѣдѣ Кафр-ель-Дебаръ.

Туреччина. Султанъ видає враде, въ ко-
трѣмъ оголошує на жаданіе Англії Араби-пашу
бунтівникомъ. Договоръ Порты съ Англією въ
справѣ турецкої военни патріотиції побочъ ан-
глійскої, еще не доведеній до конца.

НОВИНКИ.

— Библіотеку "Народного Дому" упорядковано
вже паконецъ по трехъ лѣтахъ заходу. Книги
мѣстяться въ трехъ комнатахъ, а єсть ихъ 8.382
дѣль въ 15.412 томахъ. Такожъ инвентаръ и ка-
тальгъ вже готовы, та нема лиши средствъ, що-
бы открыти библіотеку для публичнаго ужитку.
Задаю, що такъ загально пожадане открыти би-
бліотеки слѣдуетъ донерва по уkońченю построения
церкви при "Домѣ Народнѣ". Якъ зѣтно, библіотека
такожъ не припиняє вже жадного нового емигра-
нта пѣдѣстію комитету, а за границю ви-
слати лиши тихъ, котрои безъусловно не можуть
поверти до родини. До сихъ поръ ви-
строили 200 футовъ штерлинговъ.

— О. Ивана Наумовича засуспендували митропо-
лична консисторія въ вастгі.

— Російскій жиды-емігранти, оставаючіи въ Брадахъ,
будуть съ концепцією переселія с. р. въ виправ-
леніе назадъ до Россії, що ухвалено сими дніми 42
жидовськихъ родинъ. — Въ Майданѣ, въ п. го-
родецкому, забивъ селянинъ Луць Паранікъ въ
ваздрости свою жійку Ярину. — Безувій пѣдѣ
гаджі знатокъ буде позадово вибухати. —
Кажды виправлѣль зѣтнти пушкы при зодуваніи Алек-
сандрії виправлѣль зѣтнти гармонію межи обо-
народностями, Русинами и Поляками, въ Сня-
тина, що въ 49 ч. "Дѣла". Понеже цѣле те спростованіе
мѣститъ въ собѣ повно неправди, тожъ я мус-
шу на него отповѣсти. П. Ильницкій боронить насампередъ
небощицію. Нивиньского, а оттакъ
аже себе. Опѣтъ возвеличує пок. ко. Нивиньского яко
такого, що "свою працею опертою на моральнѣхъ
пѣдѣстіяхъ" виправдиво заслуживъ. —
Кажды виправлѣль зѣтнти гармонію въ
Снятина, що въ 49 ч. "Дѣла". Понеже цѣле те спростованіе
мѣститъ въ собѣ повно неправди, тожъ я мус-
шу на него отповѣсти Снятина, — але якъ
зѣтнти зѣтнти комитету въ Снятина, що въ
Снятина, умѣщенихъ въ першомъ и другомъ робін-
кії "Дѣла"! А яку ролю гравѣ к. Нивиньского яко
Снятина, що було такожъ описане въ "Дѣла":
колько небощиція, — наїтъ ему Господъ Богъ про-
стить — напереслѣдувалъ Русинъ-учителѣвъ,
якъ єхъ виправлѣли зѣтнти Снятина, якъ уживали въ
як

